РОЗДІЛ 7. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКІВ

METHODICAL SUPPORT OF PRESCHOOL EDUCATION TEACHERS AS A FACTOR OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF INNOVATIONS IN THE SENSORY-COGNITIVE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

УДК 373.2.091.12:004.9]:159.93-053.4
DOI https://doi.org/10.32782/ip/99.45
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Коваленко О.В.,
orcid.org/0000-0002-5957-7256
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти,
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Дудко А.О.,
orcid.org/0009-0008-7457-2817
студентка І курсу факультету
педагогічної освіти
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Статтю присвячено актуальній проблемі сучасної дошкільної освіти – методичному супроводу педагогів закладів дошкільної освіти як важливому чиннику ефективного впровадження інноваційних технологій у сенсорно-пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку. Доведено, що професійна діяльність вихователя потребує постійного вдосконалення, розвитку професійної компетентності, готовності до використання інноваційних педагогічних технологій та створення сучасного розвивального освітнього середовища.

У статті здійснено теоретичний аналіз основних понять дослідження. Обґрунтовано, що методичний супровід є системною формою професійної підтримки педагогів, яка забезпечує безперервний професійний розвиток, удосконалення педагогічної майстерності, розвиток готовності до інноваційної діяльності та підвищення якості освітнього процесу. Визначено, що компетентність вихователя є інтегральною характеристикою його професійної діяльності, яка охоплює систему знань, умінь, навичок, професійного досвіду, здатність до творчого пошуку та впровадження сучасних освітніх технологій.

Особливу увагу приділено характеристиці інноваційних технологій сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. Розглянуто традиційні авторські педагогічні системи та сучасні інноваційні технології, що використовуються в освітньому процесі закладів дошкільної освіти. Проаналізовано міжнародний досвід використання STEM-освіти, цифрових технологій, технологій доповненої реальності, дослідницького та проєктного навчання як ефективних засобів розвитку сенсорної культури й пізнавальної активності дошкільників.

Доведено, що ефективність упровадження інновацій значною мірою залежить від якості методичного супроводу педагогів, який має здійснюватися на засадах партнерства, наставництва, консультативної підтримки, індивідуалізації професійного розвитку та постійного моніторингу професійних потреб вихователів. Визначено основні напрями вдосконалення системи методичного супроводу педагогів ЗДО відповідно до сучасних тенденцій розвитку дошкільної освіти.

Ключові слова: *методичний супровід, заклад дошкільної освіти, вихователь, професійна компетентність, інноваційні технології, сенсорно-пізнавальний розвиток, дошкільний вік, професійний розвиток.*

The article is devoted to one of the urgent issues of modern preschool education – methodological support for preschool teachers as an important factor in the effective implementation of innovative technologies in the sensory and cognitive development of preschool children. Modern educational transformations require preschool teachers to continuously improve their professional competence, developmental educational environment.

The paper presents a theoretical analysis of the main concepts of the study, including methodological support, innovation, novelty, retro-innovation, sensory and cognitive development, and teacher competence. Methodological support is interpreted as a systematic form of professional assistance aimed at improving teachers` professional skills, developing innovative competence, and ensuring continuous professional growth. Teacher competence is considered an integrated characteristic that combines professional knowledge, practical skills, pedagogical experience, creativity, and the ability to implement innovative educational technologies.

Particular attention is paid to innovative technologies for the sensory and cognitive development of preschool children. Traditional educational systems and contemporary innovative approaches used in preschool education are analyzed. International experience interactive educational tools, effective means of developing children`s sensory experience, cognitive activity, creativity, and intellectual abilities.

The study substantiates that the effectiveness of implementing innovations in preschool education largely depends on the quality of methodological support provided to teachers. Such support should be based on partnership, mentoring, professional consultation, individualization of teachers` professional development, and systematic monitoring of their educational needs. The article identifies the main directions for improving the methodological support system in preschool education institutions in accordance with modern educational trends and emphasizes its importance for improving the quality of preschool education.

Key words: *methodological support, preschool education institution, preschool teacher, professional competence, innovative technologies, sensory and cognitive development, preschool child, professional development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку системи дошкільної освіти в Україні активно оновлюється зміст освіти, впроваджується компетентнісний підхід, здійснюється цифровізація освітнього процесу, а також шукаються ефективні шляхи професійного розвитку педагогів. Реалізація положень Державного стандарту дошкільної освіти (БКДО) потребує від вихователя не тільки високої професійної підготовки, але й готовності до використання сучасних інноваційних технологій для забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини [1; 10].

Одним із ключових напрямів розвитку дошкільників є їх сенсорно-пізнавальний розвиток, що є основою для формування мислення, мовлення, пам'яті, уваги, уяви та інших психічних процесів [2]. У дошкільному віці закладаються передумови інтелектуального розвитку особистості, формується здатність сприймати навколишній світ, аналізувати властивості предметів, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати, узагальнювати й робити елементарні висновки. Проведений нами теоретичний аналіз підтверджує, що сенсорно-пізнавальний розвиток є основою для подальшого особистісного й інтелектуального становлення дитини, а професійна компетентність вихователя визначає результативність цього процесу.

Ефективне використання сучасних інноваційних технологій у практиці закладів дошкільної освіти неможливе без належного методичного супроводу педагогів. Сьогодні методичний супровід розглядають не як традиційну методичну роботу, а як систему професійної підтримки, консультування, наставництва, діагностування професійних потреб вихователів та створення умов для їх постійного професійного розвитку [7]. Такий підхід сприяє готовності педагогів до інноваційної діяльності, підвищенню якості освітнього процесу та впровадженню сучасних педагогічних технологій у роботу закладів дошкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема методичної підтримки педагогів у закладах дошкільної освіти є важливим аспектом досліджень багатьох українських науковців. Це питання тісно пов'язане з підвищенням якості дошкільної освіти, професійним розвитком вихователів та впровадженням сучасних педагогічних інновацій. Вивчення психолого-педагогічної літератури показує поступовий перехід від традиційного підходу в методичній роботі до сучасного підходу, що базується на принципах співпраці, індивідуальної підтримки, наставництва та консультування педагогів. Такий підхід відповідає сучасним тенденціям розвитку освіти і сприяє створенню умов для безперервного професійного зростання фахівців [3].

У теоретичному аналізі висвітлені дисертаційні дослідження, монографії, навчально-методичні посібники, підручники та наукові статті, опрацьовані нами, що стосуються організації методичного супроводу педагогів у закладах дошкільної освіти. Такі автори, як: Н. Дудніченко, А. Єрмола, Л. Калініченко, Н. Комаренко, В. Пікельна, О. Повідайчик, О. Сидоренко та ін. зосереджуються на сутності методичної роботи, її функціях, принципах, формах організації та умовах для покращення професійної компетентності педагогічних працівників. В працях таких авторів, як: А. Богуш, В. Хрипун, Т. Шинкар та ін. методичний супровід розглядається як системна діяльність, спрямована на професійний розвиток педагогів. Особлива увага приділяється діагностиці професійних потреб педагогів, вибору ефективних форм методичної підтримки та створенню інноваційного освітнього середовища [12].

Науково-педагогічні працівники кафедри дошкільної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка здійснили значний внесок у дослідження питань методичного супроводу і професійного розвитку вихователів. У своїх працях Т. Шинкар розглядає професійний розвиток педагогів в контексті методичного супроводу, О. Коваленко акцентує увагу на діагностуванні педагогів к основній засаді організації методичного супроводу освітнього процесу, В. Вертугіна розкриває структуру сучасного освітнього середовища закладу дошкільної освіти, а О. Половіна та І. Кондратець висвітлюють окремі аспекти організації методичного супроводу освітнього процесу.

Питання впровадження інноваційних педагогічних технологій у дошкільній освіті були і є предметом дослідження І. Беха, Н. Гавриш, І. Дичківської, К. Крутій, Л. Козак, І. Підласого, Т. Піроженко, Т. Поніманської О. Рейпольської, С. Сисоєвої та ін. Аналіз їхніх праць свідчить, що сучасні освітні технології спрямовані на формування креативності й самостійності дитини, а також її пізнавальної активності, дослідницьких умінь і сенсорного досвіду. Дисертаційні дослідження Л. Артемової, О. Кононко, М. Лах, Н. Лисенко та ін. також висвітлюють інноваційну діяльність педагогів та її вплив на всебічний розвиток дітей дошкільного віку.

Окреме місце займають дослідження міжнародного досвіду застосування інноваційних технологій у дошкільній освіті. Аналіз доступних матеріалів показує, що на міжнародній арені набули популярності такі методи як STEM-освіта, цифрові технології, інтерактивне технології доповненої і віртуальної реальності тощо [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість наукових досліджень, які розглядають методичний супровід педагогів та впровадження інноваційних технологій в дошкільній освіті, питання їх комплексного поєднання у контексті сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку залишається недостатньо вивченим. Більшість

наукових досліджень зосереджуються або на професійному розвитку педагогів, або на інноваційних технологіях, або на особливостях сенсорного розвитку дітей.

Необхідне подальше наукове обґрунтування змісту, структури та організаційно-педагогічних умов методичного супроводу вихователів щодо інтеграції сучасних інноваційних технологій у сенсорно-пізнавальний розвиток дошкільників. Питання об'єднання традиційних педагогічних систем із новітніми цифровими технологіями, організації індивідуальної траєкторії професійного розвитку вихователів, а також використання міжнародного досвіду в українських закладах дошкільної освіти залишаються недостатньо висвітленими.

Мета статті –теоретичне обґрунтування значущості методичного супроводу педагогів як ключового фактору ефективного впровадження інноваційних технологій у сенсорно-пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку. Це включає узагальнення сучасних наукових підходів до організації професійної підтримки вихователів, аналіз інноваційних педагогічних технологій та визначення перспектив удосконалення системи методичного супроводу в умовах модернізації дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Сучасні трансформації в галузі дошкільної освіти викликають потребу в переосмисленні традиційних підходів до організації професійного діяльності педагогів. Одним із ключових факторів покращення якості освітнього процесу є забезпечення ефективного методичного супроводу вихователів. Цей супровід має на меті не лише вдосконалення їхньої професійної компетентності, але й підготовку до впровадження інноваційних педагогічних технологій [5].

Теоретичний аналіз наукових джерел дав змогу уточнити значення базових понять дослідження. Виявлено, що «методичний супровід» розглядається як систематична діяльність, спрямована на професійну підтримку педагогів, розвиток їхньої педагогічної майстерності, створення умов для самоосвіти, саморозвитку та успішного впровадження сучасних освітніх технологій [6]. Відмінністю від традиційної «методичної роботи» є те, що методичний супровід включає партнерське співробітництво між педагогом і вихователем-методистом, індивідуалізацію професійного розвитку, консультування, наставництво, педагогічний коучинг тощо на засадах діагностування професійних потреб вихователя.

Аналіз також показав, що важливими компонентами теоретичної бази дослідження є поняття «інновація», «новація», «ретроінновація», «сенсорно-пізнавальний розвиток» і «професійна компетентність вихователя». Інновації бачаться як процес створення, упровадження та поширення нових педагогічних технологій, методів і форм організації освітнього процесу. Новації ж характеризують окремі нововведення, які можуть стати основою подальших інноваційних змін. Ретроінновації означають творче переосмислення та адаптація до сучасних освітніх потреб педагогічних ідей, методів і технологій, ефективність яких підтверджена багаторічною практикою. Сенсорно-пізнавальний розвиток визначено як цілеспрямований процес формування у дітей уявлень про властивості об'єктів і явищ навколишнього світу через розвиток органів чуття, сприйняття, мислення, пам'яті та пізнавальної активності. Професійна компетентність вихователя включає систему знань, умінь, навичок, практичного досвіду та готовність до впровадження інноваційних технологій у професійній діяльності, що безпосередньо впливає на результативність сенсорно-пізнавального розвитку дітей [8].

Аналіз наукових джерел показав, що сенсорно-пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку значною мірою залежить від професійної готовності вихователя до впровадження сучасних педагогічних технологій [13]. Тому методичний супровід розглядається не лише як форма організації методичної роботи, а як цілісна система професійної підтримки педагога, яка сприяє розвитку його інноваційної компетентності, професійної мобільності та готовності до постійного самовдосконалення. Такий підхід відповідає сучасним вимогам реформування дошкільної освіти та забезпечує безперервність професійного розвитку педагогічних працівників [15].

Аналіз інноваційних технологій сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку виявив, що сучасний освітній процес характеризується широким спектром педагогічних технологій, які спрямовані на всебічний розвиток дитини. Вони сприяють формуванню сенсорного досвіду, розвитку пізнавальної активності, основ логічного мислення, дослідницьких умінь, творчої уяви та здатності до самостійного здобуття знань [13]. Інноваційні технології акцентують увагу на активній взаємодії дитини з предметним середовищем, організації експериментальної діяльності, застосуванні інтерактивних засобів навчання та створенні умов для індивідуалізації освітнього процесу [14].

Особливе значення серед сучасних інноваційних технологій мають педагогічні системи, що базуються на принципах природовідповідності, активності дитини та розвитку її самостійності. Важливими є методика М. Монтессорі, система Ф. Фребеля, ідеї С. Френе, вальдорфська педагогіка Р. Штайнера, технології ТРВЗ, LEGO-конструювання, метод проєктів, дослідницька діяльність, інтегроване навчання та ігрові технології. Їх застосування створює оптимальні умови для формування уявлень у дітей про сенсорні

еталони, розвиток дрібної моторики, просторового мислення, мовлення, уваги та пам'яті [4].

У дослідженні наголошується, що ефективність впровадження цих технологій визначається не лише їх педагогічним потенціалом, але й рівнем професійної компетентності вихователя. Педагог обирає технології відповідно до вікових та індивідуальних особливостей дітей, комбінує різні методичні підходи, організовує предметно-розвивальне середовище та забезпечує педагогічний супровід кожної дитини. Тому методичний супровід є важливим механізмом підготовки педагогів до використання сучасних інноваційних технологій [3].

Дослідження акцентує увагу на міжнародному досвіді в організації сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку. Аналіз іноземних практик свідчить, що багато країн ЄС, а також США, Канада, Японія, Південна Корея, Сінгапур, Фінляндія та ін. активно застосовують інноваційні підходи, які поєднують традиційні педагогічні методики з сучасними цифровими технологіями. Головні напрямки включають STEM-освіту, STREAM-підхід, робототехніку, інтерактивні цифрові лабораторії, технології доповненої та віртуальної реальності, цифрові сенсорні комплекси, використання інтерактивних панелей і освітніх платформ [11].

В європейських країнах значна увага приділяється створенню розвивального середовища розвитку, де дитина є активним учасником освітнього процесу. Педагог виступає фасилітатором, консультантом і партнером, який створює умови для самостійної дослідницької діяльності дітей. Використання цифрових технологій не замінює традиційну гру, а органічного інтегрується в неї, дозволяючи розширити сенсорний досвід, розвивати критичне мислення, просторову уяву, дослідницькі уміння та творчість. Саме такий підхід дедалі активніше запроваджується у вітчизняній системі дошкільної освіти.

На основі теоретичного аналізу визначено основні напрями організації методичного супроводу педагогів у впровадженні інновацій для сенсорно-пізнавального розвитку дітей. Це передусім систематичне підвищення кваліфікації педагогів, організація семінарів-практикумів, педагогічних тренінгів, майстер-класів, вебінарів, професійних спільнот та консультаційної діяльності. Важливими компонентами є наставництво для новопризначених педагогів, професійний коучинг, взаємовідвідування, аналіз педагогічних ситуацій, професійна рефлексія та обмін інноваційним досвідом серед вихователів [12].

Не менш важливим є створення в закладі дошкільної освіти інноваційного освітнього середовища, що стимулює творчий пошук педагогів і їхній професійний саморозвиток. Таке середовище має забезпечити доступ до сучасних методичних матеріалів, цифрових ресурсів, електронних платформ, професійних спільнот та результатів педагогічних досліджень. Ефективність методичного супроводу значною мірою залежить від регулярного моніторингу професійних потреб педагогів, визначення їхньої готовності до інноваційної діяльності та формування індивідуальних траєкторій професійного розвитку [5].

Ми цілком погоджуємось з Н. Гавриш, К. Крутій, Т. Піроженко, О. Рейпольською та ін. у необхідності оцінки якості, експертної оцінки, відбору тих інновацій, які починають використовувати у освітній взаємодії з дітьми вихователі. Звичайно, є інновації, а є міфи про інновації, т. т. профанації, серед яких головне – не «загубити» власне дитину і мету дошкільної освіти.

Отже, методичний супровід слід розглядати як багатовимірну систему, що об'єднує діагностичний, організаційний, інформаційно-методичний, консультативний, мотиваційний та рефлексивний компоненти. Їхній взаємозв'язок формує готовність педагогів до застосування інноваційних технологій, підвищує якість освітнього процесу та створює умови для гармонійного сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку.

Висновки та подальші перспективи у цьому напрямку. Проведений теоретичний аналіз показав, що методичний супровід педагогів у закладах дошкільної освіти є ключовим фактором для ефективного впровадження інноваційних технологій у сенсорно-пізнавальний розвиток дітей дошкільного віку. Сучасний методичний супровід відрізняється від традиційної методичної роботи та зосереджений на партнерській взаємодії, індивідуальному професійному розвитку, педагогічному консультуванні, наставництві, професійну рефлексію, постійному вдосконаленні професійної компетентності вихователів на засадах діагностування [15].

Дослідження показали, що сучасні інноваційні технології, такі як STEM-освіта, LEGO-технології, проєктна діяльність, дослідницьке навчання, цифрові освітні ресурси, інтерактивне обладнання, технології доповненої реальності та інші інноваційні підходи, мають значний потенціал для розвитку сенсорної культури, пізнавальної активності, творчого мислення та дослідницьких умінь дітей дошкільного віку. Водночас їх ефективність їх використання залежить від рівня професійної компетенції педагога та якості організації його методичного супроводу [2; 9].

Аналіз міжнародного досвіду підтвердив доцільність упровадження комплексної системи методичного супроводу, яка інтегрує традиційні та новітні форми професійного розвитку педагогів. Це сприяє формуванню їхньої готовності до інноваційної діяльності і забезпечує модернізацію освітнього процесу у відповідність до сучасних вимог дошкільної освіти.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на створення та тестування моделі методичного супроводу педагогів у закладах дошкільної освіти для запровадження інноваційних технологій сенсорно-пізнавального розвитку дітей, а також на визначення критеріїв оцінки її ефективності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) Наказ МОН №33 від 12.01.2021 URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (дата звернення 20.07.2026).

2. Брежнєва О., Машовець М. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі: акценти для педагогів-практиків. Вихователь-методист дошкільного закладу. 2021. № 9. С. 4–9.

3. Богуш А. Методична робота в закладах дошкільної освіти : навч. посіб./ Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2022. 200 с.

4. Вертугіна В. М., Ковальчук М.В. Формування пізнавальної активності дітей п'ятого року життя засобом LEGO. *Наукові інновації та передові технології* №14(28). 2023. С. 913-923.

5. Волинець Ю. О., Стаднік Н. В., Панченко Т. Л. Методичний супровід впровадження інновацій у заклад дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 1(61), 2023, С. 233-239.

6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. Навч. посібн. К.: Академвидав. 2004. 218 с.

7. Коваленко О. В., Кирилова І. Методичний супровід педагогів як засіб підвищення якості сенсорно-пізнавального розвитку дітей у ЗДО. Молодий вчений, №7 (83), 2020, С. 35-39.

8. Педагогічна інноватика: термінологічний словник авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.): Домбровська Я.М., 2019. 384 с.

9. Пірунова Г.О., Курінна А.Ф., Формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей молодшого дошкільного віку засобами інноваційних технологій, 2024. Запоріжжя. Вип. 95. С. 30-34.

10. Про дошкільну освіту: Закон України від 06.06.2024 р. №3788-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text (дата звернення: 20.07.2026).

11. Смолюк С. Упровадження інноваційних технологій в освітній процес закладу дошкільної освіти. *Acta Paedagogica Volynienses*, № 3, 2022. С. 3-8.

12. Танько Т. П., Григоренко В. Л. Компоненти сучасної системи науково-методичного забезпечення й дидактико-методичного супроводу дошкільної освіти як основа підвищення якості освітньої діяльності вихователів ЗДО. Харків 2023. С. 251-257.

13. Цісар І. В. Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Кафедра дошкільної педагогіки, психології та фахових методик Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол № 3 від 26 жовтня 2021 року) , 2021. С.297-303.

14. Шахіна І. Ю. Садова Д. В. Інноваційні педагогічні технології в дошкільній освіті: переваги та особливості використання. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки" №1, 2020. С. 236-240.

15. Шинкар Т. Ю. Методична робота в закладах дошкільної освіти: нормативно-правові аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. Вип. 4 (28). С. 252-257.

Дата першого надходження статті до видання: 18.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.09.2026